

УДК 378.016-054.62:811.161.1'243

Тепла О. М.

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА»

У статті висвітлено сутність і зміст інтерактивних методів навчання української мови як іноземної, визначено дидактичні умови їх використання. Охарактеризовано принципи й особливості методики співробітництва. Розкрито важливість методів проекту, кейс-стаді, форуму у формуванні комунікативних умінь і навичок студентів.

Ключові слова: інтерактивні методи, метод проектів, кейс-стаді.

В статье освещены сущность и содержание интерактивных методов обучения украинскому языку как иностранному, определены дидактические условия их использования. Охарактеризованы принципы и особенности методики сотрудничества. Раскрыто важность методов проекта, кейс-стади, форума в формировании коммуникативных умений и навыков студентов.

Ключевые слова: интерактивные методы, метод проектов, кейс-стади.

The article deals us with the nature and content of interactive methods of teaching Ukrainian as a foreign language, didactic conditions of its using are defined. The principles of cooperation methods are characterized. The importance of project method, case study, forum method in the development of communicative skills of students are revealed.

Keywords: interactive methods, project methods, case study, forum method.

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена процесами реформування національної системи освіти України, які передбачають оновлення педагогічних технологій. Сучасний навчальний заклад повинен забезпечувати розвиток комунікативних, творчих і професійних компетенцій особистості студента. У зв'язку з цим перед викладачами іноземної мови, у тому числі української як іноземної, гостро постає проблема пошуку шляхів підвищення пізнавального інтересу студентів до вивчення мови, підвищення їхньої мотивації до навчання. Пріоритетним напрямом у вивченні української мови іноземними студентами є формування комунікативної компетенції для того, щоб майбутній фахівець зміг використовувати мову для самостійного отримання й розширення своїх знань і досвіду. Однією з можливостей вирішення означеної проблеми є впровадження інтерактивних методів навчання як складової сучасних інноваційних технологій, у яких закладено розвивальний потенціал: здатність формувати у студентів критичне мислення, збагачувати, вдосконалювати як загальну культуру спілкування, так і культуру професійного мовлення.

Методика навчання української мови як іноземної має свою історію і своїх дослідників, серед яких вітчизняні вчені: Л. Антонів, І. Кочан, З. Мацюк, Д. Мазурик, Л. Паламар, Л. Селіверстова, Б. Сокіл, Н. Станкевич. Науковці зазначають, що методика навчання української мови як іноземної ґрунтується на загальних засадах навчання української мови, однак характеризується певними особливостями.

Мета статті – висвітлити сутність і зміст інтерактивних методів навчання української мови як іноземної, визначити дидактичні умови їх використання.

Безперечно, реалізація комунікативного підходу у вивченні мови найкраще виявляється у застосуванні активних методів навчання, які володіють умовами для активності суб'єктів спільної діяльності навчання [2, с. 20]. Навчання мови на сучасному етапі неможливе без дидактичної функції викладача, яка полягає у формуванні навичок студентів самостійно отримувати знання, мислити й діяти. Досягнення цих результатів можливе у процесі використання інтерактивних методів навчання.

Термін «інтерактивний» увів у 1975 р. німецький дослідник Ганц Фрінц. Лінгвістичне тлумачення цього поняття, подане в іншомовних словниках, свідчить, що «inter» – це взаємо-, «act» – діяти, отже, це здатність до взаємодії, співпраці, діалогу. Інтерактивними є методи, завдяки яким студент виконує в процесі навчання активну роль. Навчальний процес здійснюється шляхом постійної, активної взаємодії всіх студентів.

Отже, інтерактивне навчання – це передусім діалогове навчання, сутність якого полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії суб'єктів навчання. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання у співпраці). У системі інтерактивного навчання виділяють такі основні принципи методики співробітництва: 1) позитивна взаємозалежність – група досягає успіху за умови гарного виконання завдань кожним студентом; 2) індивідуальна відповідальність – працюючи в групі, кожен студент виконує своє завдання, відмінне від інших; 3) рівнозначна участь – кожному студентові надається однаковий за обсягом час для ведення бесіди або завершення завдання; 4) одночасна взаємодія – коли всі студенти залучені до роботи [3, с. 57].

Дослідники виокремлюють особливості, притаманні активним методам навчання, зокрема: приמושова активізація мислення студента; постійна участь студента у навчальному процесі; самостійне ухвалення рішень; висока мотивація й емоційність студентів; постійна взаємодія студентів і викладача у процесі діалогічної і полілогічної форм організації навчального процесу [4].

Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури занять, зокрема необхідними є такі елементи: мотивація; оголошення, представлення теми й очікуваних результатів; надання необхідної інформації для вирішення завдань; інтерактивна вправа; підведення підсумків, оцінювання результатів заняття.

Важливо зауважити, що невиконання вимог щодо реалізації інтерактивних методів навчання може знизити їх ефективність. З огляду на це на вступному занятті викладач повинен пояснити студентам, що таке інтерактивне навчання, довести до їх відома правила роботи в групах, наприклад: Кожна думка важлива. Не бійся висловитися! Ми всі – партнери! Обговорюємо сказане, а не людину!

Варто пам'ятати, що інтерактивні методики – не самоціль. Потрібно постійно контролювати процес досягнення поставлених завдань, у випадку невдачі переглядати стратегію і тактику роботи, шукати й виправляти недоліки. Заняття не повинно бути перевантажене інтерактивною роботою, як показує практика, оптимальним є використання не більше ніж 1-2 методів [1, с. 34].

Особливе місце серед інтерактивних методик посідає проектний метод як особистісно-орієнтована педагогічна технологія. У вивченні іноземної мови метод проектів є комплексним видом навчальної діяльності, оскільки поєднує різні види іншомовного спілкування для вирішення конкретних дослідницьких, інформаційних, проблемних та інших завдань.

Під час виконання проектної роботи студенти «занурюються» в конкретну проблему, вирішення якої потребує самостійного оволодіння окремими аспектами досліджуваної мови й культури – певними мовними засобами, комунікативними вміннями, лінгвокультурними відомостями, стратегіями усного й писемного спілкування. Створення кінцевого продукту проекту забезпечує інтеграцію всіх аспектів оволодіння мовою і культурою для вирішення поставленого завдання [5, с. 98].

Надзвичайно ефективним є такий вид роботи, як метод кейс-стаді («вивчення ситуації»), відомий у вітчизняній освіті як кейс-метод або метод ситуацій (чи навчання на конкретних прикладах). Цей метод дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності майбутніх фахівців, сприяє розвитку винахідливості, вмінню аналізувати й вирішувати проблеми.

Мета методу кейс-стаді – створити на занятті таку ситуацію, щоб у студентів виникла необхідність ухвалювати рішення. Учасники навчального процесу мають визначити основні проблеми й виробити стратегії та рекомендації щодо подальших дій. Акцент робиться на самостійному навчанні на основі колективних зусиль. При цьому роль викладача зводиться до спостереження й управління дискусією в аудиторії.

Студент, який готується до обговорення кейсу в аудиторії, має вивчити факти, зробити з них висновки, обрати той чи інший план дій. Крім того, студент має бути готовим висловити свої думки іноземною мовою під час обговорення проблеми в аудиторії, відстояти свої погляди і, у разі необхідності, переглянути початкове рішення. При цьому потрібно усвідомлювати, що користь від кейсу можна отримати лише в тому випадку, якщо студент буде брати активну участь у дискусії.

Важливим у формуванні комунікативних умінь і навичок студентів є метод форуму – нетрадиційний спосіб організації процесу обговорення певної теми, під час якого учасники можуть висловлювати свою позицію без обмеження в часі за умови, що їм вдається утримувати увагу аудиторії.

Перевагами такої методики є стимулювання творчого мислення, створення неформального середовища навчання, розвиток умінь вирішення конфліктів.

Як засвідчили результати практичної роботи, після впровадження описаних методів студенти навчилися дискутувати, ухвалювати колективні рішення, якісно змінився рівень володіння основними мисленнєвими операціями – аналізом, синтезом, узагальненням, абстрагуванням. З огляду на це, можна дійти висновку, що інтерактивні методи дають змогу наблизити навчання до нового, особистісно-орієнтованого рівня.

Література:

1. Бицанта О. М. Підвищення ефективності навчально-виховного процесу з іноземних мов шляхом впровадження інноваційних технологій: методичний посібник / О. М. Бицанта. – Суми, 2012. – 51 с.
2. Бредите Ю. Современный поход к обучению русского языка как иностранного в высшей профессиональной школе / Ю. Бредите // *Professinas studios: teorigja ir praktika*. – 2010. – №17. – С. 19–25.
3. Глушок Л. М. Застосування інтерактивних методів при викладанні англійської мови у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії / Л. М. Глушок // *Педагогічний дискурс*. – 2010. – Серпень. – С. 56–59.
4. Жук А. И Активные методы обучения в системе повышения квалификации педагогов / А. И. Жук, Н. Н. Кощель. – Минск : АБЕРСЭВ, 2004. – 234 с.
5. Семёнкина И. А. Проектная методика в курсе иностранного языка неязыкового вуза / И. А. Семенкина // *Міжвузівський науково-практичний семінар «Сучасні засоби навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах»*. – Х., 2013. – С. 97–99.